

nem alkalmazhatók és nevezetesen a közjegyző irodaszemélyzetének tagjai is szerepelhetnek a kézjegy hitelesítésénél tanukként. (U. a. mint fegyelmi bíróság 1908. május 1.)

*

Német joggyakorlat. Az a szabály, hogy a végrendelet egész terjedelmében örökhagyó által sajátkezűleg irandó, a keletre is kiterjed, ennél fogva érvénytelen az a végrendelet, melyen az örökhagyó a kelet megjelölésére egy előnyomott, a hely és részben az idő megjelölését tartalmazó feliratot alkalmazott. (*Reichsgericht 1908. április 2.*) Az a szerződés, melyben a házastársak vagyoni viszonyait a házasság felbontása esetére szabályozzák, nem tekinthető „házassági szerződésnek”, melynek érvényességéhez a ptk. 1432. §-ban előírt közokirati forma szükséges. (U. a. 1908. április 6.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR:</p> <p>Egész évre . . 10 kor.</p> <p>Félévre . . . 6 „</p>	<p>Szerkeszti:</p> <p>DR. CHARMANT OSZKÁR</p> <p>budapesti kir. közjegyző.</p> <p>Főmunkatárs:</p> <p>Dr. HOLITSCHER SZIGFRID</p> <p>budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==</p> <p>Budapest, Andrássy-út 9.</p>
---	--	--

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformja. — Fontos kérdés. — Felsőbíróági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Külföld.

A közjegyzői intézmény reformja.

(Folytatás.)

B) Magánokiratok szerkesztése.

Ha a közhitelesítés ügye az igazságügyi kormány által tervezett módon rendezetné, ez a kérdés körülbelül tárgytalanná válik. Miután azonban azt hisszük, hogy ez a reform a tervezett módon gyakorlatilag úgy sem vihető keresztül, a magánokiratok szerkeszthetőségének kérdése a jövőben is jelentőséggel bír s így ennek a kérdésnek tárgyalása elől sem zárkozhatunk el.

Az 1874:XXXV. t.-cz. 58. §-a szerint a közjegyző csak közokiratokat vehet fel, magánokiratot ellenben nem, habár evégett a felek kölcsönös megegyezésével kerestetnék is meg. A törvény ezen intézkedése önmagában véve helyes, mert a közhitelesség megóvását célozza; hiszen az egész közjegyzői intézmény ebből a célból létesített.

Ámde a törvény itt mégis túlmerev álláspontot foglal el, midőn a szabály alól semmi kivételt meg nem enged.

A gyakorlati életben ugyanis úgy áll a dolog, hogy a magánokiratok szerkesztése sokszor elkerülhetetlen. Hiába mondja a közjegyző a félnek, hogy ő neki magánokiratot felvennie nem szabad,

az azt meg nem érti, a polgárnak jogi értekezéseket tartani nem lehet, de el sem hiszi, hogy az, aki sokkal nagyobb erejű közokirat felvételére jogosítva van, ne vehessen fel magánokiratot is. Azt hiszi, hogy a közjegyző tudatlan, nem tudja, vagy nem akarja megcsinálni. Megrendíti az intézménybe vetett bizalmát. Egyszóval sokkal többet árt az intézmény hitelének, mint amennyit az 58. § használ.

Már pedig magánokirat szerkesztésére gyakran van szükség.

Ma ugyanis a törvény az okirat felvételénél az összes feleknek együttes jelenlétét kívánja (ennek a hiánynak reformálásáról később lesz majd szó). Ez azonban nem mindig lehetséges, sokszor van valamelyik fél akadályozva a megjelenésben — távoli lakhely, betegség vagy egyéb ok miatt. Az ügylet megkötését a távollévő fél is akarja, de a jelenlevőknek tőle meghatalmazása nem lévén, az okirat csakis a távollévő utólagos hozzájárulásának feltétele mellett vehető fel, ha egyáltalán közokiratba felvehető.

Meghatalmazással sem lehet segíteni, mert azt is a közjegyző előtt kell kiállítani, másrészt kétszeres költséggel jár, ami az eljárást igen megdrágítja.

Ilyen esetben a közjegyző, hacsak a feleket el nem utasítja, kénytelen magánokirattal segíteni magán ügy, hogy a távollévő hozzájárulási nyilatkozatát, vagy szükséghez képest magát az egész ügyletet magánokiratba foglalja.

Vidéken szerkeszt gyakran a közjegyző takarékpénztári, vagy más pénzintézeti törlési engedélyeket. Ezeknek közjegyzői okiratba foglalása az eljárást igen nehézkessé s drágává tenné. Itt is tehát magánokirattal segít magán.

Máskor meg az ügylet tárgyának értéke oly csekély, hogy nem bírja el a közokirat felvételével járó nagyobb költséget.

Mindezen okoknál fogva a fenti hivatkozott törvényszakasz akképen volna módosítandó, hogy a közjegyző rendszerint nem vehet fel magánokiratot, de kivételesen igen.

Ilyen kivételek volnának:

1. már valamely közjegyzői okiratba foglalt ügyletre vonatkozó hozzájárulási nyilatkozatok;
2. törlési és bekebelezési engedélyek;
3. bármely ügylet, ha tárgyának értéke 200 koronát meg nem halad;

4. oly ügyletek, melyeknél valamelyik fél távoli lakhely, betegség vagy más fontos ok miatt a megjelenésben akadályozva van.

Hogy azután a közjegyző abbeli tevékenysége ellenőrizhető legyen, kötelességében állana a felvett magánokiratokról külön lajstromkönyvet vezetni, melybe a felvett magánokiratok a felek nevének és lakhelyének s az ügylet tárgyának megjelölésével sorszám szerint s időrendben beiktatandók volnának s külön rovatban kitüntetendő volna az okirat tartalmának kivonata.

A bajor közjegyzői ügyviteli szabályok 25. §-a szintén elrendeli, hogy a magánokiratokról lajstrom vezettessék.

II.

Tanúsítványok.

A tanúsítványoknál a közjegyzői törvény abba a hibába esett, hogy azokat *taxative* s nem *exemplificative* sorolja fel. Már pedig az iparnak, kereskedelemnek, a technikának s magának a jogéletnek fejlődése esetleg szükségessé tenné oly dolgok tanúsítását, amelyekre nézve a törvény intézkedéseket nem tartalmaz.

Itt tehát a közjegyző kezét megkötni helytelen dolog s az egyes tanúsítványoknak *exemplificativ* felsorolása mellett kimondandó volna, hogy a közjegyző egyéb tanúsítványok felvételére is jogosítva van, feltéve, hogy annak az a célja, hogy bizonyos *jogi következményeket* vonjon maga után. Különösen helytelen a *taxativ* felsorolás a ténytanúsításoknál, mert itt a kimerítő felsorolás egyáltalán lehetetlenség.

Kimondandó volna, hogy a közjegyző, midőn valamit tanúsít, ahhoz sem jogi, sem egyéb *következtetéseket* nem fűzhet, különösen nem olyat, melyhez különös szakértelem kívántatik. Ennélfogva könyvkivonatok hitelesítésénél a könyvek vezetésének helyességét sem tanúsíthatja.

Egyébként a régi állapot fenn volna tartható a következő lényeges reformokkal kiegészítve:

1. A közjegyző oly dolgok tanúsítására is feljogosítandó, amelyek különösen technikai vagy egyéb *szakértelmet* igényelnek. Ezekben az esetekben azonban hites (vagy a körülményekhez képest nem hites) *szakértőt* is kell alkalmaznia, kinek szakvéleménye szóról-szóra jegyzőkönyvbe veendő.

2. A közjegyző hatásköre kiterjesztendő az *előzetes bizonyítási* eljárásra is. Ebben a hatáskörében a közjegyző jogosítva van tanuvallomások kivételére, szakértői szemlék s becslések foganatosítására s a tanuknak s szakértőknek megesketésére. Evégett birói megbízásra szükség nincsen s a felek a közjegyzőt közvetlenül kereshetik meg. A közjegyző által kivett tanuvallomás, foganatosított szakértői szemle és becslés ugyanazon erővel bír, mintha a bíróság foganatosította volna.

3. A közjegyző *becsléseket* nemcsak az előzetes bizonyítás céljából, de egyébként is foganatosíthat, pl. katonai házassági óvadéku felajánlott ingatlanokra nézve stb. A közjegyző által foganatosított becsü birói becsü erejével bír.

4. Mindazon esetekben, melyekben a magánjogi törvények valamely ingóságnak *nyilvános árverésen, vagy tőzsdei vagy piaczi áron való eladását* rendelik el (zálogügylet, adásvétel esetén, teljesítésnél hitelező elfogadási késedelme stb.), ennek tanusítása a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe utalandó.

5. Végül feljogosítandók volnának a közjegyzők *ingatlanoknak peren kívüli árverésére*. Ez kettős célból történhetik, egyik cél pusztán az értékesítés (önkéntes árverés), a másik cél a vagyonközösségnek megszüntetése.

a) Az önkéntes árverések.

A mai állapot szerint a végrehajtási törvényben szabályozott birói önkéntes árverésen kívül szokásban vannak, különösen vidéken az u. n. „*próbaárverések*“, midőn az ingatlanokat, ahol kiskorúak vannak, gyakran a gyámhatóság megbízásából, a községi előjáróság árverezi el s a legtöbbet ígérővel külön adásvételi szerződést köt.

Ennek a szokásnak megszüntetésével kimondandó volna, hogy ilyen önkéntes árverések tartása, amennyiben a felek azt *végrehajtási árverés joghatályával* felruházni *nem* kívánják, a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe tartozzék.

Azoknak az önkéntes árveréseknek tartása, melyeket a felek a végrehajtási árverés joghatályával kívánnak felruházni, továbbra is a bíróságok hatáskörébe tartoznék.

A közjegyző által tartott önkéntes ingatlan árverés *birói árverés erejével bírjon, melynek alapján tulajdonjog bekebelezésnek van helye*

külön adásvételi szerződés megkötése nélkül is. A közjegyző hivatalos, bélyegmentes jelentéssel bemutatja a telekkönyvi hatóságnak az árverési jegyzőkönyv tanusítványát, mely annak alapján a tulajdonjogot árverés jogcímén vevő javára bekebelezni köteles.

b) A vagyonközösség megszüntetése.

A vagyonközösség megszüntetésének egyik módja az árverés, mely különösen ingatlanoknál a legcélszerűbb eszköz.

Ezek az árverések, az önkéntes árverésekre nézve fent szabályozott módon és joghatálylyal szintén a közjegyzők hatáskörébe volnának utalandók. Végrehajtási árverés joghatályával ezek az árverések sem bírnának.

A mai jog szerint, melyet a magyar általános polgári törvénykönyv tervezete is fentart, az ilyen árverés csak valamennyi tulajdonostárs beleegyezésével tartható meg, mert ha csak egy is ellenzi, a közösség csakis per útján szüntethető meg.

Véleményünk szerint azonban semmi nehézségbe nem ütköznék annak kimondása, hogy vagyonközösség megszüntetése céljából az ingatlanok *perenkívüli úton* elárverezhetők legyenek akkor is, ha a tulajdonostársak közül azt csak „egy“ kéri is, tekintet nélkül a többi ellenzésére. Ennek nagy előnye volna, hogy nem volna szükség a közösségmegszüntetési perekre, melyeknek végeredménye szintén csak az, hogy a bíróság az ingatlanokat elárverezteti, mert ha a felek már egyszer perbe szállnak, akkor úgy sem tudnak a megszüntetés más módjában megegyezni.

Ennek annál is inkább helye volna, mert analog esetben örökösödésnél mai jogunk is ismeri a *kényszerosztály* intézményét, midőn az ingatlanok elárverezendők, ha azt az örökösök közül csak „egy“ kéri is. Itt a cél szintén azonos, t. i. a közösség megszüntetése. Véleményünk szerint a két eset nemcsak analog, de *azonos is*, annál is inkább, mert hisz a közösségek többnyire örökösödés útján keletkeznek.

A különbség csak az, hogy egyik esetben a közösség megszüntetése az örökösödési eljárás keretén belül, a másik esetben azon kívül történik, ami azonban a dolog lényegére nem tartozik.

Következetlenség tehát a felektől azt kívánni, hogy akik ma a közösséget per nélkül megszüntethetik, pl. egy év múlva, mivel az örökösödési eljárás már be van fejezve, ugyanezt a közösséget csak perrel szüntethessék meg.

Ebből önként kínálkozik a consequentia, hogy mindenféle közösség megszüntethető legyen perenkívül *kényszerosztály útján*, melyhez elég a tulajdonostársak *bármelyikének* kérelme. Ennek a kényszerosztálynak pedig egyetlen czélszerű módja az árverés.

Lássuk most már, milyen legyen ily ügyekben a közjegyző eljárása?

A közjegyzőnek kötelességévé teendő, hogy midőn valamelyik tulajdonostárs által a közösség megszüntetése végett megkeresetik, mindenekelőtt az összes tulajdonostársakat maga elé idézze s mielőtt az árverést kitűzi, kísértse meg a közösséget egyességileg egyéb módon megszüntetni, amely módok volnának:

a) az ingatlanok természetben való felosztása vagy egyes tulajdonostársaknak természetben, a többieknek készpénzben való kielégítése;

b) egyenlő osztályrészeknek megállapítása s azoknak a tulajdonostársak közt való kisorsolása;

c) a tulajdonostársak közt tartandó versenytárgyalás.

Ha a közösséget ily módon egyességileg megszüntetni nem sikerül, vagy a tulajdonostársak valamelyike idézés dacára meg nem jelenik, a közjegyző a jelenlévők meghallgatásával megállapítja az árverés feltételeit, s ha a felek az árverést nem kívánják végrehajtási árverés joghatályával felruházni, azt maga tartja meg, ellenesetben a felvett jegyzőkönyv egy tanusítványát bélyegmentes jelentéssel az árverés megtartása végett a telekkönyvi hatósághoz átteszi. Ezen eljárás alól mégis egy *kivételt* kell felállítanunk, t. i. midőn a tulajdonostársak természetben már megosztottak, de utólag valamelyik bármely okból a szükséges okirat kiállítását megtagadja. Itt már kész osztálylyal állunk szemben, mely esetben árverésnek helye nem lehet s a megtagadott beleegyezést csak birói ítélet pótolhatja. Ha tehát a felek bármelyike a kényszerosztály ellen ily értelemben kifogást emel, a közjegyző a további eljárást abba hagyni s a feleket a törvény rendes útjára utasítani köteles.

III.

Hagyatéki ügyek.

A hagyatéki ügyek rendezése kizárólag a közjegyzők hatáskörébe utalandó s ez a hatáskör a bíróságtól lehetőleg függetlení-tendő, önállósítandó és pedig következőképen:

A közjegyzők jogosítva vannak hagyatéki ügyekben *birói megbízás nélkül* is eljárni.

A felek az örökösödési eljárás iránti kérelmet ép úgy előterjeszthetik a közjegyzőnél, mint a járásbiróságnál, sőt a közjegyző hivatalból is jogosítva van az eljárást megindítani, ha tudomására jut, hogy valamely ingatlan még valamely örökhagyó nevében áll.

A közjegyző ily esetekben az örökhagyó halálesetfelvételi ívét a járásbiróságtól átkéri. A járásbiróságok viszont kötelesek a hozzájuk beérkező halálesetfelvételi íveket átvizsgálni s amennyiben a hagyatékhöz ingatlan vagyon tartozik, azokat az eljárásnak hivatalból való megindítása végett a közjegyzőhöz áttenni.

Ha az eljárást valamelyik érdekelt fél a járásbiróságnál kéri, a kérvény a halálesetfelvételi ívvel szintén átteendő.

A hagyatéki ügynek ilyen áttétele a közjegyzőhöz azonban birói megbízás hatályával nem bír, mert az ügynek áttétele után a közjegyző teljesen önállóan rendezi a hagyatékot. Az 1894 : XVI. t.-cz. 4. §-a, valamint az örökösödési és hagyományi bizonyítvány intézménye eltörölendő, az előbbi azért, mert az ügyek elintézését ok nélkül késlelteti, az utóbbi pedig azért, mert a) hosszadalmas, b) a kincstár nagymérvű károsításával jár, amennyiben örökösödési bizonyítványnál az ingatlanokat nem kell az 1894 : XVI. t.-cz. 42. §-a szerint becsülni, mert elég, ha az illetékügyi törvényekben (1887 : XVI. t.-cz. 4. §) megállapított legkisebb értékben vétetnek fel; c) nem olyan megbízható, mint a tárgyalás, ahol a felek nyilatkozatai közhiteles alakban jegyzőkönybe foglaltatnak; d) a jogszolgáltatásnak lehetőleg egyszerűnek s gyorsnak kell lennie, nincs tehát értelme annak, hogy valamely ügy kétféle eljárással legyen rendezhető akkor, amikor egyféle eljárással is, és pedig alaposabban és megbízhatóbban elintézhető. Ami most az örökösödési eljárásnak a közjegyző által történendő lefolytatását illeti, azt a következőkben vázoljuk, a részletekre majd egy külön fejezetben terjeszkedvén ki.

A leltározást ezután is a községi s körjegyzők végelik, akiket eziránt a közjegyző keres meg. Ha azonban a feleknek csak egyike is kéri, a leltározást maga a közjegyző köteles külön díjazás mellett teljesíteni, ha pedig a hagyatéki vagyon nem az ő hatásköréhez tartozó területen fekszik, a leltározás végett azt a közjegyzőt keresi meg, akinek területi hatásköréhez a vagyon tartozik.

A tárgyalásra a közjegyző a feleket megidézi s ha az egyezség köztük sikerül, azt jegyzőkönyvbe foglalja s az iratokat, amennyiben kiskorúak is vannak érdekelve, előzetes gyámhatósági jóváhagyás után, egyébként pedig közvetlenül a telekkönyvi hatósághoz a megfelelő tulajdonjogi s egyéb telekkönyvi bejegyzések fogantatása végett átteszi.

Ilyen esetben hagyatékbirósági beavatkozásnak szüksége nincsen s bíróság *hagyatékátadó végzést nem hoz*. Az átadó végzés a magyar jog ipso jure öröklési elvével úgy sem egyeztethető meg, a közjegyző sem adja át a feleknek a hagyatékot, közöttük csak az osztályt létesíti.

Másként áll a dolog, ha az egyezség nem sikerül, ebben az esetben a közjegyző az összes iratokat a járásbirósághoz beterjeszti, mely perreutasító végzést hoz. Ha a perreutasított örökös a pert kellő időben megindítja, az ügyet az örökösödési per bírója intézi el, ellenesetben a járásbiróság az összes iratokat az eljárás folytatása végett a közjegyzőnek visszaadja.

A bíróságnak a közjegyző felett semmiféle közvetlen hatalma nincsen, azt tehát nem is sürgetheti, a közjegyzői kamaráknak lévén kötelessége ügyelni arra, hogy a hagyatéki ügyek elintézése késedelmet ne szenvedjen, mely célból a közjegyzőket időnként jelentéstételre szólíthatja fel s a késedelmes hanyag közjegyzőt fegyelmi eljárás alá vonhatja. Maguknak a feleknek a közjegyző hanyag vagy szabálytalan eljárása ellen előterjesztési jog adandó a járásbirósághoz, mely utóbbi a közjegyzőt annyiszor amennyiszer rendbirsággal sújthatja, súlyosabb esetben pedig a fegyelmi eljárás megindítása iránt az iratokat az illető közjegyzői kamarához átteszi.

Ezzel az ujtással hármas célú szolgálunk:

1. Függetlenítjük a közjegyzőt a járásbiróságtól. Gyakori az eset ugyanis, hogy a járásbiróság a maga sürgetési és birságolási jogát a közjegyzővel szemben nem helyesen alkalmazza, másrészt ezen jogánál fogva a közjegyzőt nem a koordinált, hanem tévesen subordinált közegnek tekinti, ami gyakori és számos félreértésre szokott vezetni;

2. az eljárás gyorsabbá tételét;

3. a bíróságot a hagyatéki ügyek intézése alól felmenti, lehetővé teszi a bírói létszám csökkentését, miáltal a kincstár a bírói fizetésekben évenként jelentékeny összeget takaríthat meg.

IV.

Bírói s gyámhatósági megbízások.

A) Leltározások.

A közjegyzői törvény csak a hitbizományi leltározásokat utasítja kötelezőleg a közjegyzők hatáskörébe.

Csődleltározások csak fontosabb esetekben bíznak a közjegyzőre.

A gondnoksági leltározásokról pedig a törvény nem is intézkedik.

A csődleltározásokat azért nem utalja a törvény a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe, nehogy a végrehajtói hatáskör a közjegyzőség által szükségesnél elfoglaltassék.

Ez az okoskodás semmiképen sem áll meg, mert:

1. ép oly joggal lehetne megfordítva is érvelni, hogy a végrehajtók kedvéért ne szoríttassék meg a közjegyzői hatáskör;

2. a csődügyek rendszerint kereskedelmi csődök lévén, nagyobb számmal csak nagyobb városokban fordulnak elő, ahol a kereskedelem élénkebb. Ilyen helyeken pedig a végrehajtónak is több a teendője, de több a jövedelme is. A fővárosban vannak 14—16,000 K évi jövedelmet hajtó végrehajtói állások. Hány közjegyző dicsekedhetné ezzel?

Pedig mennyivel magasabb qualificatio kell a közjegyzői, mint a végrehajtói álláshoz.

A csődleltározások fogantatásával úgyis eddig is a legtöbbször közjegyzők bíztak meg azért, mert szükségesnek bizonyult.

Annak a néhány megbízásnak elvonása, melyet eddig a végrehajtók teljesítettek, őket existenciájukban megrontani nem fogja.

De ettől eltekintve is, mivel általában szükségesnek bizonyult, hogy a csődleltározásokkal közjegyzők bizassanak meg, ez magában véve is eléggé indokolja azt az óhajtást, hogy a csődleltározások kizárólag a közjegyzők hatáskörébe utaltassanak.

A kisebb értékű csődtömeg ugyanis ugyanazon fokú jogi védelmet igényelhet, mint a nagyobb értékű csődtömeg.

3. A végrehajtói állások úgyis előbb-utóbb államosítandók lesznek, mert nem a csődleltározások elvonása, hanem az új végrehajtási törvény fogja a végrehajtók existenciáját veszélyeztetni.

Ha tehát az igazságügyi kormány a végrehajtókra itt nem volt tekintettel, a sokkal kisebb okkal nem érvelhet.

Aminthogy a fenti indokok szükségessé teszik azt, hogy a csődleltározások kizárólag a közjegyzőkre bízassanak, ugyanazon indokok szólanak amellet is, hogy a gondnoki zárlatok, a leltározások fogantatása is kizárólag a közjegyzők hatáskörébe utaltassék.

B) Árverések.

Itt csak a végrehajtási és csakis az ingatlan árverésekről van szó, mert egyéb árverésekről már a ténytanúsításoknál volt említés téve.

A végrehajtási törvény 154. §-a értelmében a telekkönyvi hatóság székhelyén fogantatandó árverésre *rendszerint* egy bírósági tag vagy kir. közjegyző küldendő ki.

Az 1886:évi VII. t.-cz. 36. §-a azt oly módon egészíti ki, hogy a végrehajtási cselekmény teljesítésével azon fontosabb esetekben, melyekben azzal az eljáró bíróság az 1881:IX. t.-cz. 19. és 154. §-a szerint egyik tagját bízhatta meg, a királyi közjegyző bízandó meg.

Vagyis ebből az következik, hogy a telekkönyvi hatóság székhelyén tartandó ingatlan árverésekkel — *mindig* a közjegyző bízandó meg.

Igy magyarázza a törvényt az igazságügyi ministerium is, amely ezen felfogását már több ízben kifejezésre juttatta is.

Mégis a bíróságok ezt a rendelkezést csak kevés helyen tartják szem előtt s a telekkönyvi hatóság székhelyén tartandó ingatlan árverések fogantatására is mindig és kivétel nélkül a végrehajtót küldik ki.

Egyszóval az 1881. évi VII. t.-cz. 36. §-a a gyakorlatban végrehajtva nincs.

Pedig a végrehajtási törvény 19. §-a értelmében fontosabb esetekben még *ingó* végrehajtások fogantatásával is kir. közjegyző bízandó meg.

De lege lata álláspontunk nem lehet kétséges, jogunkban áll követelni a törvény végrehajtását.

Kérdés, hogy mily álláspontot foglaljunk el, de lege ferenda?

A végrehajtási funkció ugyanis a nagy közönség, különösen vidéken a nép szemében nem valami rokonszenves funkció, — a végrehajtóban anyagi existenciája tönkretevéjét látja. A nép ezt

az ellenszenvet átviszi a végrehajtást fogantatító közjegyzőre is, ami az intézménynek semmiesetre sem válik hasznára.

Ebből a szempontból tehát efféle birói megbízások a közjegyzőre nem igen kívánatosak.

Ámde ez sok helyen kis jövedelmű közjegyzőre nézve existenciális kérdés, másrészt a közjegyzői hatáskör úgyszint olyan szűkre van szabva, hogy abból egy talpalatnyi teret sem engedhetünk át.

Az utóbbi szempont az előbbivel szembeállítva, döntő súllyal esik a mérlegbe.

De lege ferenda is, tehát kimondandó volna, hogy a *telekkönyvi hatóság székhelyén* tartandó ingatlan árveréseknek megtartásával mindig, fontosabb esetekben pedig ingó végrehajtások fogantatásával is a bíróság által közjegyző bízandó meg.

A közjegyző azonban az ilyen megbízást elfogadni nem köteles, jogában állván azt esetről-esetre, vagy egyszer s mindenkorra *visszautasítani*.

Végül kimondandó volna, hogy az ingatlan árverések ne a telekkönyvi hatóságnak, hanem a megbízott közjegyzőnek irodahelyiségébe tüzessenek ki.

C) A csődeljárás perenkívüli része.

A régi csődtörvény, vagyis az 1840. évi XXII. t.-cz. a külön perügyelő (Curator ad lites) s a külön tömeggondnok intézményét ismerte.

Az 1881. évi új csődtörvény a perügyelői intézményt megszüntette s egyesítette a tömeggondnoki tiszttel, mert szerinte a perügyelői intézmény a törvény hátrányára létezett s a tömeg egy részét a hitelezők kárára felemésztette.

A gyakorlati élet azonban azt bizonyítja, hogy ezáltal a csődeljárás semmivel sem lett olcsóbbá, az egész különbség csak abban áll, hogy két személy jövedelmét egy személy: a tömeggondnok húzza, mert hiszen a perügyelő funkcióit a mai tömeggondnok sem végzi ingyen.

Az eljárás olcsósága tehát a mai tömeggondnok hatáskörének fentartását nem indokolja, sőt a tapasztalás azt bizonyítja, hogy a mai csődeljárás igen drága s a tömeggondnoki költségek gyakran az egész csődtömeget is felemésztik, aminek oka abban keresendő, hogy a tömeggondnokok költségjegyzéke többnyire igen borsos szokott lenni. Épen az eljárás olcsóbbá tétele tenné indokoltá,

hogy a csődeljárás perenkívüli része, legalább ami a csődvagyon *kezelését, értékesítését és felosztását* illeti, közjegyzőkre bízassanak, egyébként a tömeggondnok hatásköre érintetlenül hagyatván.

A közjegyző ugyanis általában véve olcsóbb tarifával dolgozik, mint az ügyvéd, de ettől eltekintve is, a közjegyzők számára a csődeljárásban külön díjtartifa volna megállapítandó.

Az olcsóság szempontján kívül még azért is célszerűen volna a fenti hatáskör a közjegyzőkre bízandó, mert:

1. a közjegyző közhivatalnok, kinek functiója a közhitelesség jellegével bír, míg a tömeggondnoké nem. Vagyoni felelőssége is fokozottabb;

2. a csődvagyon értékesítését egyszerűbbé s olcsóbbá tenné azáltal, hogy úgy az ingó, mint az ingatlan vagyon elárverezését közhitelességgel maga a közjegyző eszközölhetné.

Az eljárás részletei, a közjegyzőnek a csődbírósághoz, csődválasztmányhoz s a tömeggondnokhoz való viszonya itt tárgyalás alá nem vonható, mert mint már többször is hangsúlyoztam, munkám csak az általános irányelvek megállapítását célozza.

Szó lehetne arról is, hogy a *csődbiztos* teendőivel a közjegyzők bízassanak meg. Ámde ezt célszerűnek nem tartanám, mert a csődbiztos functiója közelebb áll a birói, mint a közjegyzői functióhoz.

D) Hagyatéki és vételári tömegek felosztása.

A hagyatéki tömegek felosztására nézve mai állapot szerint az örökösödési eljárásról szóló törvényt végrehajtó 43194/95. I.M. számú rendelet 87. §-a intézkedik, mely szerint „a bíróság őrizete alatt lévő, illetőleg letétileg kezelt értékeket a bíróság vagy az átadó végzésben utalja ki a jogosultak részére, vagy pedig, ha az átadó végzés kiutalványozás útján nem fogatosítható, vagy egyébként is, ha a felek kívánják, a felosztással a kir. közjegyzőt bízta meg és annak kezéhez kiutalványozza a felosztandó értéket.”

Ez az intézkedés tehát a felek kérelmétől s a bíróság belátásától teszi függővé a közjegyző megbízását.

Hogy ez az intézkedés a közjegyzőre nézve mennyire nem előnyös, bizonyítja az a körülmény, hogy tudomásom van olyan, aktaszerűleg is bizonyítható esetről, mikor a bíróság a felek ebbeli kérelme dacára a felosztással nem a közjegyzőt bízta meg, hanem az értékeket egyszerűen kiutalta, pedig az eset eléggé szövevényes

volt arra, hogy a felosztással még a felek kérelme nélkül is a közjegyző bízassék meg.

Képzeltető tehát, hogy olyan esetekben, mikor a felek kérelmet elő nem terjesztenek, a közjegyző hagyatéki felosztásra az illető bíróságtól egyáltalán megbízást nem kap.

Az efféle megbízásokat tehát nem lehet a bíróság belátására bízni.

Ugyanezért de lege ferenda kimondandó volna, hogy az ilyen hagyatékfelosztásokkal minden esetben a közjegyző volna megbízandó, tekintet nélkül arra, hogy a felek eziránt terjesztettek-e kérelmet elő, vagy sem.

Természetes kivételt képeznek azok az esetek, mikor felosztásra egyáltalán nincs szükség, pl. mikor csak egy örökös van, vagy az összes örökösök kiskorúak, kiket a hagyaték egyenlő arányban illet meg s kifizetendő hagyatéki terhek nincsenek, mert ilyen esetekben az összes hagyatéki érték az illető egyetlen örökösnek utalandó ki, illetve a kiskorú örökösök gyámhatóságához utalandó át.

A *vételárfelosztási* ügyekre nézve az 1881: LX. t.-cz. 201. §-a intézkedik, mely szerint: „A fizetés rendszerint akként eszközöltetik, hogy a kifizetendő összeg a jogosított részére a letétből utalványoztatik.

Amennyiben a körülmények igénylik, a telekkönyvi hatóság elrendelheti, hogy a követelések kielégítése egészben vagy részben az evégből kitűzött határnapon saját kiküldöttje által, vagy *fontosabb esetekben* az evégből megbízandó királyi közjegyző által eszközöltessék.”

A mai állapot szerint tehát a közjegyző vételárfelosztási ügyekkel csak kivételesen bízandó meg s a birói gyakorlat tényleg oly irányban is fejlődött, hogy különösen a vidéken a közjegyzők ily megbízásokat egyáltalán nem, nagyobb helyeken pedig csak szórányosan kapnak. Kivételt képez Budapest, ahol a bíróságok a vételárfelosztási ügyek fogatosításával mindig a közjegyzőt bízzák meg.

Már pedig úgy a hagyatéki, mint a vételárfelosztási ügyekkel kizárólag közjegyzők volnának megbízandók, az alábbi okokból is:

1. Az eljárás gyorsabb, ha nem kell még a kiutaló végzés jogerejét is megvárni, tehát az örökösök, illetve hitelezők gyorsabban jutnak pénzükhöz.

2. Megkiméltetik a bíróság a kiutaló végzés meghozatalának, az adóhivatal pedig a felosztásnak munkájától, ami azért is lényeges, mert az adóhivatalok munkával úgy is túl vannak terhelve.

3. Az árverési vevő gyakran hitelező is, kivel elszámolni kell, mivel beszámítási joggal él. Ez az elszámolás célszerűen nem bízható az adóhivatalra.

4. A felosztásnál az összes érdekeltnek megjelennek a közjegyző előtt s így módjukban van a hagyatékátadó, illetve sorrendi végzés netáni hiányait közmegegyezéssel orvosolni s az ügy rendezésére nézve célszerűségi szempontokból esetleg oly megállapodásokra is lépni, melyek azt megkönnyítik.

Egyszóval habár a közjegyző a felosztásnál kötve is van általában véve a hagyatékátadó, illetve a sorrendi végzéshez, mégis nagyobb önállósággal járhat el.

5. A felosztásról a közjegyző jegyzőkönyvet vesz fel, miáltal az ügy elintézése áttekinthetőbbé válik s egyúttal a jegyzőkönyv marandó bizonyítékát képezi a felosztás mikéntjének, melyet az érdekelt is aláírván, az mint közokirat egészen más erővel bír, mint az egyszerű adóhivatali jelentés. A végrehajtási törvény novelláját az igazságügyi kormány most készítette el, most lett volna tehát alkalmuk a közjegyzőknek, hogy saját érdekeiket megvédjék s hatáskörüiknek a vételárfelosztási s árverési megbízásokra való kiterjesztését kérik.

Ámde tudomásom szerint ebben az irányban lépések nem tettek s minden maradt a régiben, mert a novella erre ki nem terjeszkedik.

V.

Okiratok és értékneműek őrzése.

Itt is lényeges reformokra van szükség. A mai állapot szerint ugyanis készpénzt, közhiteli s egyéb értékpapirokat a közjegyző csak ideiglenesen vehet őrizet alá s csak úgy, ha azok valamely *közjegyzői okirat felvétele alkalmával* adatnak át avégett, hogy azokat bizonyos személynek vagy hatóságnak átszolgáltassa. (K. j. t. v. 108. §.)

A törvénynek ezzel az intézkedéssel bizonyára az volt a célja, hogy a letétek elfogadása *mintegy bankszerű* üzletággá el ne fajuljon s a letétnek bizonyos jogi vonatkozása legyen.

Nos tehát a közjegyzői letétnek ezt a jogi természetét meg lehet őrizni a fenti korlátozások nélkül is. Különösen helytelen a

törvénynek az az intézkedése, hogy a letét valamely közjegyzői okirat felvétele alkalmával adható át a közjegyzőnek, vagyis szükséges, hogy maga az arra vonatkozó jogügylet az illető közjegyző előtt kötessék meg.

Ennek valóban semmi értelme nincs!

Miért ne fogadhaszon el a közjegyző letétet oly ügyletből kifolyólag, mely nem előtte kötöttik?

Miért szükséges továbbá az a criterium, hogy a letét egy harmadik személynek vagy hatóságnak szolgáltassék ki? Miért ne volna a letét bizonyos idő múlva vagy feltételek mellett magának a letévő félnek visszaadandó?

A törvény szövegezése itt annyira hiányos, hogy ez a szakasz teljesen hatályon kívül helyezendő s helyette kimondandó volna, hogy a közjegyző jogosítva legyen készpénzt és értékpapirokat letétül *bármikor is elfogadni, ha a letétnek az a célja, hogy bizonyos jogi következményeket vonjon maga után.* Nem szükséges tehát, hogy a letétre vonatkozólag a közjegyző előtt külön jogügylet is jöjjön létre.

A készpénz- s értékpapírlétét azonban állandó *bankszerű letét jellegét*, — melynek célja pusztán az őrzés, — *nem viselheti magán.*

Ami az okiratok, váltók s végrendeletek letételét illeti, azok pusztán őrzés céljából is letehetők a közjegyzőnél anélkül, hogy a letét egyéb jogi következményekkel járna.

Végrendelet nemcsak zárt, hanem nyílt alakban is letehető, a közjegyző azonban minden esetben köteles legyen a felet figyelmeztetni arra, hogy a nála egyszerűen csak megőrzés végett letett végrendeletnek a magánvégrendelet összes törvényes kellékeivel el kell látva lennie, mert a letét az ebbeli hiányokat nem pótolja.

A *végrendeletek* őrizetbe vételének joga különösen a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe volna utalandó. Ma általános gyakorlattá lett, hogy községi előljáróságok, községi s körjegyzők fogadnak el végrendeleteket őrizetbe, ami a visszaélésekre tág kaput nyit s így ők ettől egyenesen eltiltandók volnának.

A fél az okiratot, váltót, végrendeletet, készpénzt s értékpapírt a közjegyzőnél posta útján, sőt a készpénzt távirati úton is leteheti, amikor is a jegyzőkönyvet a kísérő-levél, illetve a távirat pótolja.

Végül hatályon kívül helyezendő volna a közj. törv. 110. §-ának utolsó bekezdése is, hogy a közjegyzőnél eszközölt letéte-

ményezés birói letéteményezés joghatályával nem bír s' ehelyett kimondandó volna, hogy a letét ily joghatálylyal rendszerint nem bír ugyan, de a *letevő fél jogosítva van a letétet ily joghatálylyal is eszközölni*, amikor azonban a letéti jegyzőkönyvben kitüntetendő, hogy a fél azt *birói letéteményezés joghatályával* eszközölte s ebben az esetben a közjegyző köteles az eszközölt letéteményezésről az ellenérdekű felet ajánlott levélben azonnal értesíteni s a póstai feladó vevényt a jegyzőkönyvhöz mellékelve, az értesítés megtörténtét a jegyzőkönyvben tanusítani, ha pedig az ajánlott levél az ellenfélnek kézbesíthető nem volna, köteles a letétet az ellenfél személyes bíróságához a letéti jegyzőkönyv bélyegmentesen hitelesítendő másolatával áttenni.

VI.

Egyeztetési tárgyalások.

Gyakran előfordul, hogy valamelyik fél a közjegyzőt azzal a kéressel keresi fel, hogy a vele ellenérdekű feleket idézze be s a köztük felmerült jogi vitát egyességi úton intézze el. Mai jog szerint a feleknek egyességre való beidézése a bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozván, a közjegyzőnek ehhez joga nincsen.

A jövőre nézve ez a jog a közjegyzőnek is megadandó, sőt lehetőség szerint az ő kizárólagos hatáskörébe utalandó, mert:

1. az egyeztetési eljárás is a perenkívüli jogszolgáltatásnak egyik intézménye, már pedig a perenkívüli jogszolgáltatás lehetőleg elkülönítendő a perestől, előbbi a közjegyzők, utóbbi a bíróságok kizárólagos hatáskörébe lévén utalandó;

2. a bíróság azért sem alkalmas az egyeztetési tárgyalások végzésére, mert az egyeztető bíró utóbb, ha az egyesség nem sikerül, ugyanazon ügyben ítéletet is mond. A bíró tehát önkéntelenül is az általa esetleg hozandó ítélet pressiója alatt egyezteti ki a feleket. Már pedig elvként kellene állania annak, hogy az ilyen egyeztetési tárgyalásnak mindenféle pressiótól menten kell lefolynia.

Erre a célra alkalmasabb közeget a közjegyzőnél keresve sem lehetne találni;

3. a bíróságok munkaterhén könnyítene.

A közjegyző az egyeztetési tárgyalásról, akár sikerül az egyesség, akár nem, jegyzőkönyvet vesz fel s erről a feleknek kérelmére tanusítványt ad.

Ha az egyesség sikerül, az szintén ugyanazon jegyzőkönyvben iktatandó be, amely jegyzőkönyvbe foglalt egyesség természet-szerűleg közokirat erejével bír.

Hogy a közjegyző az egyeztetési tárgyalásnál mily eljárást kövessen, azt előírni nem lehet, mégis azonban bizonyos irányelvek felállítását szükségesnek véljük, amilyenek volnának:

1. a felek által előadott tényállás röviden jegyzőkönyvbe foglalandó, a vitás jogviszony kiemelésével;

2. a felek az ügyre vonatkozó jogszabályok tartalmáról s következményeiről felvilágosítandók, ami a jegyzőkönyvben szintén kitüntetendő;

3. az egyesség megkísérlendő s ha sikerül, a jegyzőkönyvbe foglalandó, ellenesetben kitüntetendő, hogy nem sikerült.

Végül felmerül az a kérdés, hogy a feleknek a közjegyző előtt tett nyilatkozatai praejudicáljanak-e a perben hozandó ítéletnek?

Véleményünk szerint nem, a bíró ítéletét közvetlen cognitio alapján hozza meg s így a felek a közjegyző előtt tett nyilatkozataikat módosíthatják, sőt vissza is vonhatják.

Dr. Szily Ferencz

sümei kir. közjegyző.

(Folytatás köv.)

Fontos kérdés.

A polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslatnak az okiratokra vonatkozó tizedik fejezete a bizonyítékok szabad mérlegelésének szabálya alól több tekintetben kivételt tesz.

„Minthogy az okirat a forgalomban biztosítékul is szolgál, amelyről a felek jogaik bizonyítása végett előre gondoskodnak, ennél fogva egyrészt meg kell állapítani azt az alakot, amely ilyennemű biztosítékot nyújt, másrészt az ily alakban kiállított okiratot *ki kell venni a bíró szabad mérlegelése alól, nehogy a fél az okiratba helyezett bizalmában csalódhassék*. Az anyagi jog, az igazság nem szenved emiatt rövidséget, mert az okiratokra nézve régi idő óta kifejlődtek oly formák, amelyek az általános felfogás szerint annak kifejezésére szolgálnak, hogy az okirat kiállítója annak a tartalmát elfogadja, magáévá teszi és magával szemben irányadónak kívánja tekinteni. Az okirat kiállításával járó következmények tehát annyira átmentek a köztudatba, hogy vissza-

élésektől félni nem lehet. *A jogpolitika egyik fontos feladata pedig az, hogy az okiratoknak bizonyos előnyökkel felruházásával azok kiállítására buzdítson, mert azokkal a jogbiztonság erősödik, a perek rövidebbekké és kevésbé költségessé lesznek.* (Indokolás 330. 1.)

A közokiratoknak tekintetében a javaslat (315. §) nem tér el lényegesen az 1868: LIV. t.-cz.-nek az 1893: XVIII. t.-cz. 73. §-ában fentartott 165. §-ától, hanem igyekszik a közokiratok fogalmát és bizonyító erejét szabatosan körülírni. A javaslat csak azt az okiratot tekinti közokiratnak, amelyet: 1. közhatóság vagy közhitelességű személy, 2. hivatalos hatáskörén, illetve ügykörén belül, 3. szabályszerű alakban kiállított. Ha ennek a három kelléknek valamelyike hiányzik, az okirat nem bír többé a közokiratot bizonyító erővel. Egyes törvényes rendelkezések más okiratot is közokiratnak minősítenek. Például az 1874: XXXV. t.-cz. 84. §-a a felek által kir. közjegyzőnél letett magánokiratot a közreműködő felek és jogutódai ellenében a letétel időpontjától kezdve közjegyzői okirat minőségével ruházza fel. A közokirat bizonyító erejére vonatkozó szabály az ily okiratokra is kiterjed.

A 316. § az ellenbizonyítást a közokirattal szemben is megengedi, mert „megtörténhetik, hogy a hivatalos vagy közhitelességű személy rosszul értett meg valamely nyilatkozatot, tévedett a tény észlelésében. Az ellenbizonyítás kizárása ily esetben az anyagi igazságot sérti. Az az aggodalom, hogy a közokirat megbízhatósága az ellenbizonyítás megengedésével csökken és hogy az a per késleltetésére használható fel, nem jöhet figyelembe, mert az ellenbizonyítás igen ritka és a közokirat tekintélyével szemben csak nagyon kivételesen sikerülhet.” (Indok. 331. 1.)

A javaslat ekként a közokiratot a bíró szabad mérlegelése alól kivett oly bizonyítéknak ismeri el, mely a jogbiztonság erősödésének és a fokozott jogi védelemnek eszköze.

A javaslat ezen álláspontjából kiindulva azt kellene elvárni, hogy a javaslat ezen fokozott jogi védelemben azokat részesíti, akik arra elsősorban rászorultak, az analphabetákat.

A javaslat (317. és 318. §) azonban ezen következtetés elől kitér, midőn megkülönböztetve azokat a magánokiratokat, amelyek teljes bizonyítékul szolgálnak azoktól, amelyeknek bizonyító erejét a bíróság szabadon mérlegeli, eltér ugyan a mai jogtól abban, hogy az analphabeták által bíróilag vagy közjegyzőileg nem hite-

lesített kézjeggyel ellátott okiratot akkor sem ruházza fel teljes bizonyító erővel, ha a kiállító kézjegyét két előttemező tanu előtt tette is, azonban oly magánokiratokra, melyek nincsenek az előírt alakban kiállítva, a bizonyítékok szabad mérlegelésének általános szabályát mondja alkalmazandónak.

A javaslat szerint az írástudatlan egyén által kiállított okiraton a kiállító kézjegye bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítendő (317. § 3. p.) és amennyiben az írástudatlan kiállító olvasni sem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti, a hitelesítő személy által az okirat tartalma a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázandó és hogy ez megtörtént, a hitelesítési záradékban tanúsítandó. Eszerint a javaslat az analphabeták tekintetében nagyobb óvatosságot tart szükségesnek, mert — az indokok szerint — „a visszaélés könnyűsége igen nagy” és „az a nehézség, amibe a hitelesítés kieszközlése kerül, a visszaélések meggátlására s a jogbiztonság védelmére irányuló törekvéssel szemben figyelembe nem vehető.”

A javaslat tehát elismeri, hogy az írástudatlanokat visszaélések ellen szigorúbb jogi formák felállításával meg kell védelmezni és hogy ez a jogbiztonság félre nem ismerhető követelménye. De a javaslat a jogbiztonság védelmére irányuló ezen törekvésében megelégszik egy olyan félrendszabálylyal, amelylyel a kitűzött cél el nem érhető. Mert az, hogy a hitelesítő személy egy készen elébe kerülő okirat tartalmát az írni-olvasni nem tudó kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázza és ennek megtörténtét tanúsítja, nem meríti ki azon fokozott óvatosságot, amely biztosítékot képezhet arra nézve, hogy a lakosságnak analphabeta — tehát legszűkebb látkörű — része, ügyletei megkötésénél éppen alacsony műveltségi fokánál fogva könnyen beállható tévedések és félreértésekből eredhetők, a legszegényebb néposztályt legérzékenyebben sújtó károsítások ellen megóvassék.

Specialis hazai viszonyainkkal számolni kell.

Nálunk az analphabeták ügyletei túlnyomó részben a kisbirtokosok telekkönyvi birtokváltásaira vonatkoznak, amelyek a telekkönyvi állapotok bonyolódottságánál fogva különös óvatosságot igényelnek. Ezek tekintetében az analphabetának nyújtandó jogi oltalom csak úgy érhető el, ha a közhitelességgel felruházott személy, ki előtt a kiállító az okiratot kézjeggyel látja el, az ügylet előkészítésében és keresztülvitelében, a tényállásnak a telek-

könyv gondos átvizsgálásával való megállapítása útján résztvesz, a szerződő felet az ekként megállapított ügyállásról és a fél elhatározására befolyással lévő összes körülményekről és jogi szempontokról *még az ügylet írásba foglalása előtt* felvilágosítja és őt azok jogi következményeire figyelmezteti és csak ha mindezen közhitelességgel felruházott oldalról történt alapos felvilágosítások az analphabetában megérlelték az ügylet előnyös voltába vetett hitet és bizalmat, és ha ilyen módon a közhitelességgel felruházott személyben is gyökeret vert azon meggyőződés, hogy a szerződő felek akaratnyilvánításukkor annak előfeltételeivel tisztában voltak és a tévedés vagy félreértés lehetősége emberi számítás szerint ki van zárva: történt meg mindaz, ami az analphabetát joghátrányok ellen megvédheti, de ez a jogvédelem csak úgy lesz biztosítva, ha az ügyletet maga azon közhitelességű személy veszi fel, aki az ügy igazáról közvetlenül meggyőződött. Tévedések, félreértések csak így kerülhetők el, a puszta tolmácsolással ezt a célt elérni nem lehet.

De a javaslatnak az analphabeták okirataira vonatkozó félrendszabály a kormány igazságügyi politikája szempontjából sem lehet kielégítő, sőt épen ezen szempontból is aggályos volna a félúton megállani.

Ez az igazságügyi politika úgy a törvényelőkészítés, mint az administratív teendők terén a szociális oldalra, a szociális teendőkre fektetvén a fősúlyt, feladatának tekinti a nép szükségleteit, a mi hazai viszonyaink különösségeinek számbavételével gátat vetni a társadalmi erők megbillenésének, meggátolni azt, hogy a társadalom erősebb és élelmesebb része ránehezedjék a gyöngébbre és a tehetetlenre és azt zsákmányul használja fel. Ezt félrendszabályokkal elérni nem lehet, ehhez szükséges, hogy a gyöngébbeknek nyújtott jogvédelem a lehető legteljesebb legyen.

Ez az igazságügyi politika a bíróságot tekinti azon szervnek, amelyben a nemzet közlelkiismeretének meg kell testesülnie és kifejezésre kell jutnia. Ezért a birói szervezet kiépítésére törekszik. Ennek főakadálya azonban, hogy a birói szervezet nálunk túl nagy, elkerülhetlen redukálásának pedig a perek nagy száma és ezen bajnak kútforrása, az országban elterjedt nagy perlekedési szenvedelem állja útját.

Az igazságügyi politika sikerének első feltétele tehát a perlekedési szenvedelemnek valami módon való meggátolása. Ennek

egyedüli, célhoz vezető módja az oly okiratbizonyítási rendszernek meghonosítása, amely, midőn a birói szabad mérlegelés alól kivont, és csak igen ritkán lehetséges, a közokirat tekintélyével szemben csak nagyon kivételesen előforduló ellenbizonyítással megtámadható közokirathoz, mint érvényességi kellékhez köti az analphabeták legfontosabb vagyoni jogi ügyleteit, elsősorban a telekkönyvi birtokváltozásra irányulókat, ezáltal a bíróságaink idejét igénybevevő perek számát a felénél is kevesebbre lepassztaná. Ezek a perek népünk gazdasági erejét pusztítják és már annyira jutottunk, hogy ha ezen állapotnak a perlekedés korlátozásával véget vetni nem tudunk, nehéz válságban sinlődő kisbirtokos osztályunk gazdasági regeneratiojára egyáltalában nem számíthatunk.

Nézzük csak a gyakorlati életet.

A százezerekre menő analphabeta perlekedő felek két táborba oszlanak. Az egyik a teljes bizonyító okirat kellékeit nélkülöző szerződés teljesítését megtagadja, mert úgy értesült, hogy az az írás „nem jó“, mert hiszen a telekkönyv azt mint átírásra nem alkalmas visszautasította, amit pedig „a törvény“ visszautasít, az nem érhet semmit. Ő tehát a legjobb reményekkel veszi fel a pört és azt — legtöbbször nagy anyagi áldozatok árán — végigküzdi, míg esetleg az ítéletből meg nem tudja, hogy az, amit a telekkönyvi hatóság mond, nem szentírás, mert az ő szerződése ugyan bizonyító erővel nem bír, de a bíró a bizonyítékok szabad mérlegelése alapján az ő ellenfelének adott igazat, és ezen igazmondás előtt most már a „telekkönyvnek“ is meg kell hajolnia.

A másik, bár nincsen bizonyító erejű okirata és talán ő maga sem bízik egészen ügyének igazságosságában, mégis mivel több esetet hallott, midőn a bíró a bizonyítékok szabad mérlegelése alapján olyannak adott igazat, aki arra nem nagyon számított, tehát szerencsét próbál ő is, hátha az Isten megsegíti és a mérleg az ő javára hajlik.

Így támadnak a kisbirtokos osztály vagyonának nagy részét felemésztő perek sok ezrei és így terjed egyre a bösz perlekedési szenvedelem, mely ellen — nem lévén mód az emberi természet megváltoztatására — nincs más orvosság, mint a tapasztalat szerint perlekedés tárgyát csak a legritkább esetekben képező — mivel a *bíró szabad mérlegelése alól kivont és csak a legkivételes esetekben előfordulni szokott ellenbizonyítással megtámadható* — közokiraton

alapuló bizonyítás kényszerének kiterjesztése, legalább is az ügyeknek említett kathégoriájára.

Amit ez ellen felhozni szoktak, hogy drágítja a szegény ember ügyét, nem egyéb mesebeszédnél.

Az analphabeta szerződését és telekkönyvi beadványát nem szerkesztheti maga, azok végett — hacsak zugirász kezébe kerülni nem akar — kir. közjegyzőhöz, ügyvédhez vagy községi jegyzőhöz kell fordulnia. Az 1880:LI. t.-cz.-ben szabályozott közjegyzői díjak oly csekélyek, hogy a mai viszonyok között még a legolcsóbban jön ki, aki kir. közjegyzőhöz fordul. Különben a kilátásban lévő telekkönyvi reform megalkotásánál a közjegyzői okirat közokirati minőségéből azt a consequentiát le lehetne vonni, hogy a közjegyzői okirat hiteles kiadványa a kir. közjegyző által — úgy mint pld. most az átadási végzés a hagyatéki bíróság által — az esetleges segédokiratok kíséretében beadvány nélkül vétív mellett a telekkönyvi hatóságnak kézbesítendő legyen, és a telekkönyvi hatóság a hiteles kiadvány mint közokirat alapján rendelje el a szükséges bejegyzéseket, anélkül, hogy a fél részéről folyamodvány előterjesztése szükséges lenne. A telekkönyvi hatóság munkájának megkönnyítése végett a megalkotandó törvény taxative felsorolhatná azon beltartalmi kellékeket, melyeket az említett joghatálylyal bíró közjegyzői okiratnak tartalmaznia kell.

Ezen módozattal a telekkönyvi ügyletek keresztülvitelének olcsósága közjegyzői kényszer mellett is biztosítható volna, egyúttal azon jogpolitikai elv, hogy a közokiratoknak bizonyos előnyökkel felruházásával azok kiállítására buzdítani kell, mert azokkal a jogbiztonság erősödik, a nép érdekére legelőnyösebb módon érvényesülhetne.

Dr. Fitz Pál

oraviczabányai kir. közjegyző.

Felsőbíróági határozatok.

Hagyatéki eljárás.

164. Az örökhagyó halála után másodrendű alperes kezéhez a m. kir. honvédelmi ministerium által akár halálozási negyed, akár temetkezési költség címén kiutalt összeg a hagyatékhöz nem tartozik, az a hagyatéki tömegbe nem vonható, hagyatéknak csak az lévén tekinthető, amivel örökhagyó a halál pillanatában bírt és

annak szervi szaporulata. Már az 1881. évi LX. t.-cz. 56. §-ában foglalt rendelkezésből is kétségtelen, hogy az elhalt katonai személy után halálozási évnegyedben részesített családtag pusztán ezen részeltetés alapján nem válik az elhunyt örökösévé és a kezeihez kiutalt összeg erejéig az elhalt katonai személy hitelezőinek felelősséggel nem tartozik. (Curia 1908. május 1. 308/V. 907. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

165. A másodbíróság végzése helybenhagyatik indokolásánál fogva s azért: mert az érvényben levő ausztriai 1871. évi ált. telekkönyvi törvény 36. §-a értelmében a záloghozi cím kimutatása nélkül, egyedül a keresk. könyvkivonat alapján zálogjog előjegyzésének helye nincs; a tekintetben tehát, hogy az ausztriai bíróságok a Magyarországon kiállított keresk. könyvkivonat alapján, a záloghozi cím kimutatása nélkül, a zálogjog előjegyzését megengednék, viszonzosság fenn nem áll; a kérvényhez csatolt, Ausztriában kiállított keresk. könyvkivonat alapján tehát, a záloghozi cím kimutatása nélkül, a zálogjog előjegyzését a hazai bíróság sem rendelheti el; mert egyébként is a jelzett könyvkivonat egyenleg címén áthozott 8111 korona 90 fillér összeg feltüntetésével kezdődik, az a jogalap tehát, amelyből a biztosítani kívánt követelés ered, magából a könyvkivonatból meg nem állapítható; már pedig az előjegyzés elnyeréséhez a jogalap kimutatása mulhatlanul szükséges lévén, a könyvkivonat ez okból sem szolgálhat telekkönyvi előjegyzés alapjául. (Curia 1908. szeptember 3. 2151. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

166. Abból, hogy a czégjegyzékek az állam hivatalos nyelvén vezettetnek, következik, hogy azokba az utóneveket a magyar nyelvnek megfelelő név alatt is be kell vezetni, minélfogva azokba a tisztán idegen utónév be nem vezethető. Minthogy pedig a jelzett szövetkezet egyik megválasztott igazgatója T. J. a Nikolaje utónevét csak idegen utónévvel jelölve mutatta be hiteles alakban, hogy a czégjegyzékbe az igazgatóság tagjaként bevezethető legyen, szükséges, hogy hiteles névalírásként elsősorban a magyar nyelvnek megfelelőleg magyar utónévvel ellátva is bemutassa hiteles névalírást, szabadságában állván emellett hiteles névalírást a magyar utónév után a vidéken szokásos idegen utónévvel írva is bemutatni. (Debreczeni tábla 1908. június 10. 8963. sz.)

167. A váltó Drezdában, Németországban állíttatott ki és Kadlcik A.-ra intézvényeztetett, akinek lakhelyeként (telepeként) a váltón az Oroszországban levő Moszkva jelöltetett meg. Köztudomású, hogy az Oroszországban szokásos ó időszámítás eltér a Németországban szokásos Gergely-naptár szerinti időszámítástól és hogy a közforgalomban a mindkét ország időszámításának megfelelő időpontot a kétféle időszámítás egymásmelletti kitüntetésével szokás megjelölni. Eszerint a váltón a kiállítás idejeként megjelölt időpont (18/31. Mai. 1907.) és a lejáratként megjelölt időpont (18/31. auguszt. 1907.) annyit jelent, hogy a váltó azon a napon kelt, illetőleg járt le, amelynek a Gergely naptárszerű németországi időszámítás szerint 1907. május 31-e, illetőleg augusztus 31-e, az oroszországi ó-időszámítás szerint pedig 1907. május 18-a, illetőleg augusztus 18-a felel meg. A kiállításnak és a lejáratnak ily megjelölése csak akkor volna határozatlan, ha a kétféle időszámítás szerinti megjelölés nem esnék ugyanarra a napra. Ezt alperes sem állította, a kir. ítélőtábla pedig hivatalból meggyőződött a kétféle megjelölés egybevágó voltáról. Alaptalan az az alperesi előadás, hogy a fentemlített időpont megjelöléseket úgy kellene érteni, hogy a váltó 1907. május 18-tól 31-ig, illetőleg augusztus 18-tól 31-ig lefolyt napok közül valamely napon állíttatott ki, illetőleg járt le; mert a jognyilatkozatoknak a váltónyilatkozatokra is vonatkozó általános szabálya értelmében a jognyilatkozatokat, a forgalomban szokásos módon és jóhiszeműen kell érteni, eszerint pedig a váltó kiállítási és lejárat napjának megjelölése, a fent kifejtett értelemben veendő. Ekkép a váltó kiállításának és lejáratának napja a váltóból határozottan kitűnik és így a váltóban úgy a magyar váltótörvény 3. § 4. és 8. pontjaiban, mint a bíróság előtt ismeretes és a magyar váltótörvény 96. §-a értelmében figyelembe veendő német váltórendszabály 4. cikk 4. és 6. pontjaiban megjelölt és a magyar váltótörvény idézett rendelkezéseivel azonos módon meghatározott váltói kellékek megvannak stb. (Budapesti tábla 1908. szeptember 23. 1996. sz.)

*

168. Alperes kifogása alaptalan, mert a kereseti váltó annak tartalma szerint telepített ugyan, azonban abban telepes megnevezve nincs, amennyiben ez a kitétel „fizetendő Budapesten dr. R. E. ügyvéd irodájában” nem a telepes személyének a megjelölését foglalja magában, hanem csak azt a helyiséget határozza meg, ahol az intézményezett a lejárat alkalmával a telep helyén a fizetést maga kívánja teljesíteni s minthogy a V. T. 44. §-ának 2. bekezdése értelmében ily esetben az elfogadó elleni a váltókereset fentartása végett az óvás felvétele nem szükséges, nyilvánvaló, hogy felperes az adott esetben az elfogadó elleni váltókereset fentartása végett a fizetés hiánya miatt óvást felvételni nem volt köteles. (Curia 1908. június 2. 1101. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

169. Általánosan elfogadott jogszabály, hogy a családfenntartás költségeit, melyek keretébe a nő és a gyermekek ruházatának beszerzésével járó költség is tartozik — az arra vagyoniilag képes férj köteles viselni. Ebből következik, hogy a nőnek a családi szükségletek fedezését célzó vásárlásai a férj nevében történeteknek tekintendők, ami azonban nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a nő a bevásárlást saját nevében és számlájára tette; a házasság erkölcsi és jogi természetéből következik azonban másrészt az, hogy amennyiben a férj a családfenntartás költségeit fedezni képtelen, ez a kötelezettség másodsorban a vagyonnal bíró nőt terheli. (Budapesti tábla 1908. június 19. G. 226/2. sz.)

*

170. Családtagok közt történt vagyonátruházás esetén az átadó után öröklésre hivatottakkal szemben az átvevőt terheli a bizonyítás kötelezettsége arra nézve, hogy az abban meghatározott ellenértékre az átruházót kielégítette s ebben az irányban bizonyítékul az illető szerződésbe foglalt elismerés nem fogadható el. (Curia 1908. szeptember 1. 185. sz.)

*

171. A férjnek a hozomány visszaadására vonatkozó kötelezettsége a házasság megszűnésekor áll be. A H. T. 88. szakasza szerint pedig a házasság a felbontó ítélet jogerőre emelkedése napján szűnik meg. Ehhez képest a felek között a házasság a curiai ítélet hozatala napján szűnik meg, ugyanakkor áll be a férjnek a hozomány visszaadása iránti kötelezettsége, a hozományi tőke utáni késedelmi kamatfizetés is csak a curiai ítélet keltétől áll be. (Curia 1908. szeptember 2. 1367. sz.)

*

172. A halálesetre szóló rendelkezések csak abban az esetben bírhatnak az általuk célzott joghatálylyal és csak abban az esetben kötelezhetik az abban résztvevő feleket, ha azok érvényesen tétettek, miért is sem az örökösödési szerződés, sem a végrendelet közössége nem zárják ki azt, hogy az ezekben a halálesetre szóló rendelkezésekben résztvevő felek ezen ügyleteket akár a felek rendelkezési képességének, akár a vonatkozó okiratok alaki kellékeinek hiánya miatt megtámadhassák.

Ennek folytán alperesnek a jogosultságát is el kellett ismerni arra nézve, hogy a néhai férjével tett közös végrendeletet a fentebb jelzett alapokon megtámadhassa.

A másodbíróság az örökhagyó rendelkezési képessége ellen tett alperesi kifogást helyesen mellőzte; azonban a közös végrendelet alaki hiányaira alapított kifogás iránti rendelkezésében a másod-

biróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbiróság ítélete azért hagyatott helyben, mert a megtámadott végrendeleten a tanúk nem bizonyítják azt, hogy a végrendeletet az örökhagyó az ő együttes jelenlétükben látta el kézjeggyével, ennek bizonyítása nélkül pedig a végrendelet az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-a értelmében érvénytelen. (Curia 1908. június 24. 141/1907. sz.)

*

173. A felperesnek az az álláspontja, hogy az italmérési engedélyről lemondás kikötése törvénybe ütközik és ezért bírói úton nem is érvényesíthető, téves azért, mert az állami italmérési jövedékről szóló 1899: XXV. t.-cz. 15. §-ának 1. pontja értelmében a lemondás az engedély megszűnésének törvényesen elismert egyik módja lévén, mivel semmiféle jogszabály nem tiltja azt, hogy valaki valamely jogosultságáról, bárha szerződéses kötelezés következtében is, lemondjon: a peres felek tiltó jogszabályba ütközés nélkül állapodhattak meg abban, hogy a felperes le fog mondani az italmérési engedélyről, annál is inkább, mert — amint azt a Curia 1904. november hó 23-án I. G. 340. számú ítéletével is kimondotta — az 1899: XXV. t.-cz. 1., 15., 31. és 35. §§-ainak rendelkezései az italmérési engedély bérbeadását vagy másra átruházását sem nyilvánítják az erre vonatkozó szerződés érvénytelenségét eredményező tiltott jogügyletnek, hanem ebben az esetben is csak elvonhatónak mondják ki az italmérési engedélyt. (Curia 1908. szept. 1. I. G. 100 sz.)

*

174. A házasság fogalmából, annak természetéből és rendeltetéséből következik, hogy nem csupán a szorosabb értelemben vett házasságtörés, de törvényes házasságban élő egyén részéről új házasság kötése vonatkozóan tett ígéret is a házastársi köteles hűséget sérti és így a jó erkölcsökbe ütközik, bírói úton érvényesíthető kötelelem alapjául tehát még abban az esetben sem szolgálhat, ha a kérdéses ígéret tételekor a házasság között a házassági életközösség tényleg már megszakadt és azok közt valóper van folyamatban.

Az elsőbiróság tehát helyesen utasította el felperest keresetével, miért is ítéletét indokainál fogva, de még azért is helybenhagyni kellett, mert bár felperes keresetét nem csupán a jegyesi viszonya, de a kártérítésre kötelező általános magánjogi elvekre is alapította, minthogy keresetében semmi oly tény vagy nyilatkozatot elő nem terjesztett, mely a fentiekől eltekintve, alperes irányában az általános jogelvek szerint kártérítési kötelezettség megállapítására alapul szolgálhatna, kétségtelen, hogy keresete ez alapon is teljesen jogosulatlan. (Curia 1908. szeptember 2. 246. sz.)

*

175. A jelzálogul leköötött ingatlanok tulajdonosa szerint, adós magát arra kötelezte, hogy a kölcsönösszegnek az ott meghatározott időpontoknál korábban való visszafizetése esetében, még ha a kölcsönadó alperes, előre bocsátandó fél éves felmondás alapján, a visszafizetést megengedné is, utóbbinak 3% kártalanítási díjat fog fizetni. Akár bánatpénz, akár kötbér jellegével bírónak tekintessék a kérdéses rendelkezés, nem lehet a kötelezvénynek a felebbezési bíróság által kifejtett azt az értelmet tulajdonítani, hogy az említett kárpótlás a kölcsönadónak nem jár, ha a kölcsönösszeg a szerződésileg meghatározott időpontoknál korábban ugyan, de nem az adós kérelme, hanem a jelzálogul leköötött ingatlan végrehajtási úton való elárverezése folytán és az árverési vételárnak a jelzálogos hitelezők közt a telekkönyvi hatóság részéről történő felosztása útján fizettetik vissza. (Budapesti tábla 1908. június 25. G. 286. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

176. A nem vitás tényállás szerint örökhagyó 829 K értékű ingatlan hagyatékát 2216 K adósság és temetési költség terheli azon az eltartási kötelezettségen kívül, amelyet örökhagyó az apai hagyaték tárgyalása alkalmával, mint a vagyon átvevője tébolydában levő nővérevel szemben és attól a felfüggesztő feltételtől függően vállalt el, hogy az eltartási kötelezettség csak akkor áll be, ha az illető nővér az állami tébolydából, ahol mint gyógyíthatatlan örvült évek óta ingyenesen van elhelyezve, gyógyultán bocsájtatnék el. Világos ebből, hogy panaszos ellen, aki az összes illeték fizetését magára vállalta, azon a címen, hogy az eltartási kötelezettség egyenértéke után az örvült nővér vagy ajándékozási, vagy örökösödési illetéket tartoznék fizetni, illetéket előírni nem lehet, mert az eltartásra feltételesen jogosított ezt a jogát még édes atyjának A. Hugónak hagyatékával, illetőleg örökösével szemben szerezte meg, úgy hogy az ezen joggal szemben álló és A. Zenót terhelő kötelezettség most már, vagyis A. Zenó halála után csak mint hagyatéki teher jöhet figyelembe. Az eltartási kötelezettségnek ezen a hagyatéki teher minőségén nem változtat és újabb gazdagodási (örökösödési vagy ajándékozási) illeték előírását jogossá nem teszi az a körülmény, hogy az eltartási kötelezettségre vonatkozólag A. Zenó hagyatékának tárgyalása folyamán a gyámi hatóság kíváratára kikötetett, hogy az esetre, ha a természetben való eltartás akadályokba ütköznék, ennek fejében 600 K évjáradék fizetendő, míg az A. Hugó hagyatékának tárgyalásakor az eltartás egyenértéke meghatározva egyáltalában nem volt és az illetékkiszabásnál is a felek bevallása alapján csak évi 40 K vétetett ezen a címen szá-

mításba, mert az évjáradék csak esetleges helyettesítője az eltartási kötelezettségnek, illetőleg igénynek, de nem új jogszerzés és mert az első hagyatékra vonatkozó illetékmegszabás esetleges hiányai az utóbbi hagyaték illeték alá vonásánál ki nem igazíthatók.

Ügyfélnek azt a kifogását, hogy a 4·30/o-os illetéknél a terheknek azt a részét, mely az ingatlanok leltári értékét túlhaladja, azért kellene mellőzni, mert a magyar magánjog szerint az örökös a terhekért csakis az örökölt vagyon értékéig felelős, helyesnek elfogadni nem lehet, nemcsak azért, mert a magánjogi felelősség mértékét nem a leltári érték szabályozza, a valódi érték pedig a hagyatéki vagyon tényleges értékesítése nélkül meg nem állapítható, de azért sem, mert az illetéki díjjegyzék 95. tételéhez tartozó 3. jegyzet kifejezetten rendeli, hogy ha az ingatlanok adósságokkal túl vannak terhelve, akkor az ingatlan értékéül az adósságok összege veendő, az illeték mérvére és jogosságára nézve pedig az illetéki szabályoknak ez a rendelkezése az irányadó.

A kérdés helyes megoldását megvilágítja az az eset, amikor a feltételtől függő, tehát esetleges teher daczára tiszta hagyaték marad, ahol tehát a terhek nagyobb volta nem a kincstár javára szolgál, mint ebben az esetben, hanem ellenkezőleg csökkentő hatálylyal van az illeték mérvére. Abból az alapelvből kiindulva, hogy a kincstárnak a hátramaradt egész vagyon terhektől mentes tiszta értéke után van az örökösödési illetékhez jogos igénye, szinte nem is lehet vitás, hogy az olyan teher, amelyet nemcsak az idő szerint nem kell az örökösnek kifizetni, de egyáltalában kétes, hogy ezt az örökös köteles lesz-e valamikor is kifizetni, a hagyaték cselekvő értékéből ez le nem vonható, hogy tehát az örökös, aki tényleg e teher kifizetése nélkül örökölt egy hagyatékot, az után az érték után is megfizetni tartozik az örökösödési illetéket, amely a cselekvő hagyatékból a feltételes teher fedezetét képezne.

Nem lehet azonban kétséges az sem, hogy ilyen esetekben az örökösnek azt a jogát, hogy arra az esetre, ha utólag a feltétel beálltával a kérdéses hagyatéki terhet tényleg mégis kifizetni lesz köteles, az illeték leszállítását, esetleg visszautalványozását kérelmezhesse, fenntartani kell, ami vagy olyképp történhetik, hogy a hagyatéki vagyonnak utólag felmerült részleges megsemmisítése címén az illeték helyesbítettik, vagy már eleve és az illetéki szabály 73. §-ára való utalás mellett biztosítatik az illetékkötelezett részére az a jog, hogy az utólagos kiegyenlítést követelhesse akkor, amikor az eredetileg bizonytalan összegű terhek (szolgáltatások) megnövekvése bizonyossá vált.

Az előadottakból következik azonban az is, hogy a megfordított esetben, amikor a felfüggesztő feltételtől függő tehertétel figyelmen kívül hagyása az illeték mérvét csökkenti, szintén ugyanazt az eljárást kell követni, hogy t. i. ez idő szerint a tényleg

még ki nem fizetett tehertétel nem létezőnek tekintessék, ami megegyezik a vételi jogügylet után fizetendő illetéknek mérvére nézve fennálló szabályokkal is, mert mellékszolgáltatásnak csak olyan teher tekinthető, amit a vevő minden bizonynyal kifizetni köteles, már pedig az illetéki díjjegyzéknek úgy a 95. tétel B) p. 3. jegyzet, mint a 81. tétele szerint fizetendő 4·30/o-os illetéknek épen az az alapja, hogy az ilyen szerzések vétel útján történt szerzéseknek tekinthetők.

Viszont azonban ilyen esetekben a kincstár részére is biztosítani kell azt a jogot, hogy ha a feltételes teher utólag úgyis feltétlenné válnék, vagyis azt az örökös kifizetni lesz köteles, az illetéknek megfelelő felemelését igényelhesse és mivel a bekövetkező elévülés folytán új illeték előírásához a kincstárnak igénye már nem lehet, jogai csakis az illetéki szabály 73. §-a értelmében és azon az alapon biztosítható, ha a hagyatéki terhek (szolgáltatások) bizonytalan összegére való tekintettel az utólagos kiegyenlítésnek joga a kincstár részére fenntartatik. (3763/908. P. sz.)

Ministeri rendeletek.

A végrehajtási törvény végrehajtása.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881 : LX. t.-cz. módosítását és kiegészítését tárgyzó 1908 : XLI. t.-cz. (Vhn.) 31. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. A Vhn. a törvények kihirdetéséről szóló 1881. évi LXVI. t.-cz. 4. §-a értelmében 1908. évi szeptember hó 9. napján lép hatályba. Ettől a naptól kezdve, amennyiben a Vhn. 31. §-a és a jelen rendelet eltérően nem rendelkezik, a Vhn. rendelkezéseit kell alkalmazni.

2. §. Ha a Vhn. hatálybalépte előtt akár kielégítési, akár biztosítási végrehajtás útján a Vhn. szerint a végrehajtás alól kivett oly ingóságot, készpénzt vagy járandóságot foglaltak le, vagy foglaltak felül, amely az 1881. évi LX. t.-cz. szerint a végrehajtás alól kivéve nincs, az ilyképp szerzett végrehajtási eljárás erre az ingóságra, készpénzre vagy járandóságra a Vhn. hatálybalépte után is folytatható.

3. §. A Vhn. 31. §-ában meghatározott azt a bejelentést, hogy a kötelezőnek e törvény kihirdetése előtt lejárt és a bejelentésben megjelölt követelése van, a Vhn. kihirdetésétől, vagyis 1908. évi augusztus hó 25. napjától számított 30 nap alatt egy példányban kell az adós lakóhelyének járásbiróságánál beadni. Ha a hitelezőnek vagy több hitelezőnek ugyanazon adós ellen több követelése van, vagy ha ugyanaz a követelés több adóst terhel, a bejelentés egy példányban történhetik. A bejelentéshez mellékelni mintá szerint az üresen hagyott helyek megfelelő kitöltésével előkészített

értesítések tervezetét annyi példányban kell csatolni, hogy valamennyi értesítendő félnek és a bíróságnak is egy példány jusson.

A bejelentéseket a polgári vegyes ügyek lajstromába (I. Ü. Sz. 23. §. 9. pont) kell bevezetni.

A bejelentésre vonatkozó iratok megtekintésére vagy lemásolására a I. Ü. Sz. 81. §-ának első bekezdése értelmében csak az ügyfelek és igazolt képviselők, a most idézett 81. §. második bekezdésében felsorolt személyek közül pedig csak a jogutódok nyerhetnek engedélyt.

4. §. A bíróság a 3. §-ban említett bejelentés megtörténtét mind a bejelentő hitelezővel, mind az adóssal a megfelelően kiállított értesítés kézbesítése útján közli. Ha több a hitelező, vagy több az adós, mindegyikük részére egy-egy értesítést kell kézbesíteni. A bejelentést tartalmazó beadvány és az értesítés egy példánya a bíróságnál marad.

Az értesítés kiadása csupán annak a tanúsága, hogy a bejelentés a törvényes határidőn belül megtörtént, de egymagában sem a bejelentés alaposságát, vagy egyébként szabályszerűségét nem tanúsítja, sem pedig a bejelentő hitelező részére nem biztosítja az 1908. évi XLI. t.-cz. 31. §-ában meghatározott azt a jogot, hogy a végrehajtást az adósnak oly ingóságaira, készpénzére és járandóságaira is kiterjeszthesse, amelyek az 1908. évi XLI. t.-cz. értelmében nem foglalhatók ugyan le, de az 1881. évi LX. t.-cz. rendelkezései értelmében a végrehajtás alá vonhatók. Ezekben a kérdésekben a végrehajtást elrendelő bíróság van hivatva a végrehajtó kérelmére a végrehajtást elrendelő végzésben határozni.

Az előbbi bekezdésben foglaltakra a bíróság a feleket az értesítésben figyelmezteti.

A 3. §-ban megjelölt határidő lejártá után beadott bejelentést a bíróság a hitelezőnek is, ha több hitelező ugyanazt a követelést egy beadványban jelentette be (3. § első bekezdés), az első helyen megnevezett hitelezőnek birói határozat hozatala nélkül visszaadja.

A bejelentés költsége az adóst nem terheli.

5. §. A Vhn. 4. §-a az e törvény életbelépte előtt foganatosított végrehajtási cselekményekre nem nyer alkalmazást.

6. §. A kiküldött az előterjesztést, amelyet előtte a Vhn. 5. §-a értelmében a sérelmes eljárás foganatosításakor szóval tesznek, rendszerint abba a jegyzőkönyvbe foglalja, amelyet a sérelmes eljárásról felvett. A fél kérelmére azonban az előterjesztést külön jegyzőkönyvbe kell foglalni, az ily jegyzőkönyvre az 1881 : LX. t.-czikk 26. §-ának két bekezdését kell alkalmazni.

A kiküldött eljárása ellen irányuló és jegyzőkönyvre vett minden kérelem vagy megjegyzés (1881 : LX. t.-czikk 26. § f. pontja) előterjesztésnek tekintendő.

7. §. A Vhn. 16. §-a nem nyer alkalmazást, ha az árverési hirdetmény a Vhn. hatálybalépte előtt kelt. Ha azonban az előterjesztésre szabott határidő (1881. évi LX. t.-czikk 35. §) a végrehajtást szenvedőre nézve a Vhn. hatálybalépte előtt még nem járt le, a végrehajtást szenvedő e határidő lejáratáig előterjesztés útján kérheti, hogy az árverési

hirdetmény hatályon kívül helyeztessék és a Vhn. 16. §-ának figyelembevételével árverési határnap tűzessék ki.

8. §. A Vhn. 18. §-a abban az esetben alkalmazandó, ha a foglalást tudató rendelvénnyel vagy végzés (1881 : LX. t.-czikk 83. és 84. §§) a Vhn. hatálybalépte után kelt.

9. §. A Vhn. 19. és 20. §-ait abban az esetben kell alkalmazni, ha az árverési hirdetmény a Vhn. hatálybalépte után kelt.

A Vhn. 19. §-ának az a szabálya, hogy az ingókra közzétett árverési hirdetményben a végrehajtást szenvedő nevét nem szabad kitenni, csupán az 1881 : LX. t.-czikk 102. §. 4., 5. és 6. bekezdései szerint közzétett hirdetményre vonatkozik; ellenben az árverési hirdetmény többi példányában a végrehajtást szenvedő nevét ki kell tenni.

Az árverés helyét az árverési hirdetmények azokban a példányaiban is, amelyek a Vhn. 19. §-ának első bekezdése alá esnek, vagyis úgy kell megjelölni, hogy a végrehajtást szenvedő nevének hiánya miatt ne lehessen kétség aziránt, hogy hol fogják az árverést megtartani. A végrehajtató erre nézve a bíróságnál vagy a kiküldöttnél indítványt tehet és a bíróság a végrehajtót hivatalból is meghallgatja. A jelen bekezdésben említett költség a végrehajtást szenvedő terhére meg nem állapítható.

Oly célra, hogy mindenik foglaltató jogainak megóvása végett az adósa ellen elrendelt árverésről értesíthető legyen és hogy ennek lehetővé tétele végett a részére történt foglalás a végrehajtási iratokból kitűnjék: fokozott figyelmet kell fordítani az 1881. évi LX. t.-cz. 70. §-ában foglalt annak a szabálynak megtartására, hogy korábbi foglalás alatt álló ingóságok újabb lefoglalása az idézett 70. § utolsó bekezdésében tárgyalt kivételekkel felülfoglalás útján teljesíttessék és hogy abban az esetben is, ha ez nem lehetséges, a korábbi foglalás a foglaltató és a követelési összeg felemlítésével a végrehajtási jegyzőkönyvben feltüntetessék.

10. §. Ha az ingatlanra vonatkozó árverési hirdetménynek a végrehajtást szenvedő részére történt kézbesítéstől számítva a Vhn. hatálybalépteig 8 nap még le nem járt, e határidő lejártáig a végrehajtást szenvedő előterjesztés útján kérheti, hogy az árverési hirdetmény a Vhn. 21. §-a szerint bocsáttassék ki. (1881 : IX. t.-czikk 265. §.)

Ha a telekkönyvi hatóság az árverési hirdetményt a Vhn. hatálybalépte után bocsátja ki, a Vhn. 21. §-ának utolsó bekezdését az árverési hirdetményre és az árverési feltételekre (1881. évi LX. t.-cz. 140. §) alkalmazni kell akkor is, ha a végrehajtató az árverés elrendelését a Vhn. hatálybalépte előtt kérte. A telekkönyvi hatóság ily esetben az árverés elrendelése iránti kérvényt, amennyiben szükségesnek találja, a végrehajtónak visszaadja abból a célból, hogy az árverési feltételek tervezetét (1881 : LX. t.-cz. 144. §) a Vhn. 21. §-ához képest módosítsa.

11. §. Ha a végrehajtató az árverés iránti kérvényt a Vhn. hatálybalépte előtt adta, be, de a telekkönyvi hatóság az árverési hirdetményt a Vhn. hatálybaléptekor még ki nem bocsátotta, a végrehajtató a Vhn. 22. §-a értelmében becslést kérhet.

12. §. A Vhn. 23. §-át minden esetben alkalmazni kell, ha az árverési hirdetményt a Vhn. hatálybalépte után teszik közzé.

13. §. A Vhn. 24. §-a nem nyer alkalmazást az esetben, ha az árverési hirdetmény a Vhn. hatálybalépte előtt kelt. Ha azonban a telekkönyvi hatóság az 1881. évi LX. t.-czikk 156. §-ának második bekezdése értelmében az árverést nem csupán a végrehajtást szenvedő hányadára rendelte el és az árverési hirdetmény a Vhn. hatálybalépte előtt még nem emelkedett jogerőre (1881. LX. t.-czikk 165. §), a végrehajtás alatt nem álló bármelyik tulajdonostárs a Vhn. hatálybaléptétől számított 8 nap alatt a telekkönyvi hatóságnál előterjesztés útján kérheti, hogy az árverési hirdetmény hatályon kívül helyeztessék.

14. §. A Vhn. 25. és 26. §-a abban az esetben alkalmazandó, ha a telekkönyvi hatóság az árverést a Vhn. hatálybalépte előtt kibocsájtott árverési hirdetményt e rendelet 10. §-ának első bekezdése alapján olyképp módosította, hogy az ingatlan a kikiáltási árnak a Vhn. 26. §-ában megjelölt hányadán alul el nem fog adatni és hogy a vevő a bánatpénzt a Vhn. 25. §-a értelmében teljesíteni köteles.

15. §. A Vhn. 27. §-a e törvény hatálybalépte előtt tett utóajánlatra nem nyer alkalmazást.

(Budapesten, 1908. évi augusztus hó 25. napján. A minister helyett: Meskó s. k., államtitkár.)

*

A házasságon kívül született gyermek anyai nagyszülőinek tartási kötelezettsége.

(A belügyministernek 135500/1906. sz. a. a székesfőváros tanácsához intézett rendelete.)

Felterjesztésére a m. kir. igazságügyminister úrral egyetértőleg a következőkről értesítem:

A házasságon kívül született gyermeknek úgy anyja, mint anyjának szülői a tartási költségekhez való hozzájárulásra kötelezhetők, mert a házasságon kívül született gyermek a vérszerinti leszármazás tényénél fogva anyjával és anyjának felmenőinél époly vérségi összeköttetésben, époly rokonságban van, mint a törvényes gyermek, mihez képest a vérségen alapuló jogok anyjának szüleivel szemben őt is megilletik és így tőlük tartást is követelhet. Ez az elv jut kifejezésre abban az állandó birói gyakorlatban, amely a házasságon kívül született gyermeknek öröklési jogát anyjával szemben elismeri. Megerősíti ezt a felfogást az 1898:XXI. t.-cz. 7. §-ának analogiája is, amely a nagyszülőket unokáikért minden megkülönböztetés nélkül, tehát házasságon kívül született unokáikért is kötelezi a betegápolási költség viselésére.

Egyben értesítem, hogy a házasságon kívül született gyermek anyjának s anyja szüleinek a tartásdíjban való marasztalására az

1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a alapján az elsőfokú gyámhatóságok illetékesek. Idézett felterjesztésére Czímet még a következőkről értesítem: A jelentésben foglalt az az okfejtése, amelyet az 1894. XXXI. t.-cz. (házassági jog) 11., 17., 18. és 19. §-aira alapított, meg nem állhat, mert a hivatkozott szakaszban csupán a házassági akadályokra nézve állapítatik meg az a törvényes rendelkezés, hogy a származás törvényes vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.

K ü l f ö l d.

A váltóóvás egyszerűsítéséről szóló, 1908. május 30-án kelt német birodalmi törvény f. é. október hó 1-én lép életbe. Legjelentősebb intézkedése, hogy a fizetés hiánya miatti óvás nem mint eddig külön okiratban, hanem magán a váltón, illetve a hozzacsatolt és a hivatalos pecséttel megerősítendő toldaton történik a lehető legegyszerűbb szövegezésben. Nevezetesen az óvásnak tartalmaznia kell: 1. Nevét vagy cégét annak, aki részére és aki ellen az óvás felvételre. 2. Annak megemlítését, hogy az óvatolt személyhez intézett felhívás eredménytelen volt, avagy ezen személy feltalálható vagy üzlethelyisége, lakása kipuhatolható nem volt. 3. Keletet (hely, év, hó és napot). 4. Névbecsülési elfogadás vagy fizetés esetében megemlítését annak, hogy ki által, kiért és mily módon lett ajánlva és teljesítve. 5. Az óvatoló közeg aláírását és hivatalos pecsétjét. Elesik tehát: 1. A váltómásolat kelléke az óvások túlnyomó többségénél, miután csakis a más váltójogi kötelezettségre, mint fizetésre irányuló óvások eszkozlendők ezentúl is a váltó másolatán. 2. Az óvatolt személy válaszáának felvétele. 3. A rendőri hivatalnál való kötelező tudakozódás. Mindazonáltal az óvatoló közeg felelős, ha az üzlethelyiség, lakás kipuhatolása iránt a szükséges intézkedéseket nem tette meg. Ez a felelősség azonban nem nagy, mert az óvás nem érvénytelen azért, mert az üzlethelyiség, lakás kipuhatolható lett volna. Legfeljebb tehát olyan esetekre szorítkozik, amikor például az óvatolt személy, ha a váltót neki bemutatták volna, fizetett volna, utóbb azonban csődbe jutott.

Lényeges könnyítés továbbá az óváskönyvek elejtése. Másolatok ugyan visszatartandók, de nem bekötött könyvben, hanem csak sorrendben megőrizve és nem egész kiterjedésben, hanem csak magának az óvásnak tartalmáról és a váltó következő adatairól:

váltóösszeg; fizetési idő; kelet; kibocsátó; forgatók és intézvényezett neve vagy czége; telepes vagy fizető neve vagy czége; esetleges szükségutalványok; névbecsülési elfogadók neve vagy czége.

Az óvási idő reggeli 9 órától esti 6 óráig tart. Iráshibák, kihagyások és egyéb hiányok az óvás kiszolgáltatásáig pótolhatók. A tulajdonképeni telepített és a csupán fizetési helyiséggel ellátott váltók az óvás szempontjából azonosíthatnak. Mindkét esetben a telepes, illetve a fizető ellen kell az óvást felvenni és mindkét esetben az elfogadó ellen sürgősen az óvás.

Nagyjelentőségű végül a póstai óvatolások rendszeresítése. A törvényben foglalt felhatalmazás alapján a birodalmi kancellár f. évi augusztus 5-én kelt rendeletében a 800 márkán aluli váltókra a közjegyzői óvások mellett facultative a póstai óvásokat hozza be. Ki vannak zárva a nem fizetésre irányuló óvások; valamint az idegen nyelven szövegezett, külföldi pénznemre szóló, szükségbeli utalvánnyal vagy névbecsülési elfogadással ellátott váltók. Hogy milyen póstai közegek fogják az óvásokat felvenni, az eddig még ismeretlen életbeléptetési intézkedésektől függ. Bizonyára ezen fog megfordulni, hogy milyen tapasztalatokat fognak tenni a gyakorlatban a póstai óvásokkal. A törvény azon intézkedéséből, hogy íráshibák és egyéb hiányok az óvás kiszolgáltatásáig pótolhatók, azt következtethetjük, hogy a levélhordók által felvett óvásokat egy magasabb, hozzáértő póstai közeg fogja állandóan revideálni.

*

A felek együttes jelenléte kétoldali szerződés közjegyzői okiratba foglalásánál a német ptk. 128. §-a szerint akkor sem szükséges, ha a szerződés érvényessége közjegyzői okiratba foglalásától függ, hanem elegendő, ha az ajánlat és annak elfogadása külön tanusítatik. Egy felmerült esetben az alsóbiróságok érvénytelennek mondtak ki egy örökségről való lemondást azért, mert az erről felvett közjegyzői okiratot az örökhagyó és a lemondó nem együtt, hanem különböző időpontban, a közjegyző pedig csupán az utóbb megjelenő fél aláírásának megtörténtével írták alá és így az előbb megjelenő fél nyilatkozata nem volt a közjegyző által tanusítva. A Reichsgericht azonban kimondotta, hogy szokatlan ugyan, ha a közjegyző dacára annak, hogy a felek nincsenek együtt jelen, nyilatkozataikat egy okiratban tanusítja, ez azonban a közjegyzői okirat érvénytelenségét nem okozza.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR:</p> <p>Egész évre . . . 10 kor.</p> <p>Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti:</p> <p>DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.</p> <p>Főmunkatárs:</p> <p>DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- ===== hivatal =====</p> <p>Budapest, Andrassy-út 9.</p>
---	--	--

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformja. — A kir. közjegyzők elleni kártérítési perek illetőségének kérdéséhez. — A Magyarországi kir. közjegyzőhelyettesek országos egyesületének emlékirata a közjegyzői kinevezések tárgyában. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformja.

(Folytatás.)

III. FEJEZET.

Díjazás.

A közjegyzői díjakról az 1880:LI. t.-cz. s ennek kiegészítése-képen a hagyatéki tárgyalási díjakról az 1894:XVI. t.-cz. intézkedik. Mindkét díjszabás számos kifogás alá esik, mely a közjegyzőknek állandó, úgyszólván folytonosan napirenden tartott panaszát képezi. A panaszok különösen két irányban hangzanak fel:

a) hogy a díjszabás alacsony, mert a megdrágult életviszonyoknak többé meg nem felel;

b) hogy absurdum a közjegyzőt ingyenes munkára kötelezni akkor, amikor ő abból él, amit munkájával keres, annál nagyobb absurdum, mert a közjegyző erre az ingyenmunkára irnokfizetésben, nyomtatványokban, irodai szerekben stb. rá is fizet.